

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มังคุดเป็นไม้ผลเขตร้อนชนิดหนึ่งที่มีรูปทรงสวยงาม และรสชาติดีเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจนได้รับการขนานนามให้เป็น “ราชินีแห่งผลไม้”

มังคุดปลูกมากในพื้นที่ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคกลางของประเทศไทย จังหวัดที่มีการปลูกมังคุดมาก เช่น ชุมพร จันทบุรี นครศรีธรรมราช ระยอง สุราษฎร์ธานี ฯลฯ โดยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อปีประมาณ 150,000 ตัน จากพื้นที่ปลูกประมาณ 280,000 ไร่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งที่มีการผลิตมังคุดได้มากที่สุดของโลก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2540)

สถานการณ์การตลาด ในปัจจุบัน ได้มีข้อตกลง เกี่ยวกับการเปิดตลาดเสรีทั่วโลก โดยประเทศไทยได้เข้าร่วม เป็นสมาชิกขององค์การการค้าพหุภาคี (WTO.) และร่วมทำการตกลงในเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรหลักของประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง และสินค้าพืชสวนบางชนิด เช่น เมล็ดกาแฟ น้ำมันปาล์ม เนื่องจากประเทศไทยต้องยอมรับผลการเจรจาทั้งในด้านการลดการอุดหนุนสินค้าเกษตร การกำหนดอัตราภาษีศุลกากร ปริมาณโควตาการส่งออก-นำเข้า ทั้งนี้จะมีคู่แข่งทางการค้าที่มีการผลิตและการบริการในระดับมาตรฐานต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เป็นผลให้รัฐบาลต้องปรับนโยบายการผลิตสินค้าเกษตร โดยพยายามปรับระบบการผลิตจากพืชไร่และธัญพืชเป็นการผลิตพืชสวนต่าง ๆ โดยเฉพาะไม้ผลที่มีคู่แข่งทางการผลิตน้อย โดยเน้นการผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้

ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 6 เป็นต้นมาจึงมุ่งส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและคุณภาพของพืชที่มีศักยภาพเป็นหลัก โดยเน้นการปรับปรุงปริมาณและคุณภาพของผลผลิต และไม้ผลก็ถูกจัดอันดับเป็นพืชที่มีศักยภาพในการผลิตและการตลาดสูง โดยเฉพาะตลาดส่งออก เช่น ลำไย ทูเรียน เงาะ ส้มโอ เป็นต้น ทั้งในรูปผลผลิตสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป ซึ่งสามารถนำรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่ารวมปีละหลายหมื่นล้านบาท และนอกจากนี้ยังมีไม้ผลอีกหลายชนิดที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมังคุดซึ่งกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกสินค้าเกษตร เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีรูปทรงสวยงามสีผลสวย สะอาดตา เนื้อภายในสีขาวสะอาด ฉ่ำน้ำ รสหวานอมเปรี้ยว เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั่วไป โดยตลาดต่างประเทศมีการนำเข้ามังคุดเป็นปริมาณมากได้แก่ ไต้หวันฮ่องกง และญี่ปุ่น

ความต้องการมังคุดที่มีคุณภาพ (ผลมีน้ำหนักรวมมากกว่า 80 กรัม ผิวผลเรียบเป็นมัน ไม่มีร่องรอยการทำลายของโรคแมลง ไม่มีอาการเนื้อแก้ว และยางไหลในผล) สูงขึ้นเรื่อย ๆ เกษตรกรไม่สามารถผลิตมังคุดที่มีคุณภาพได้เพียงพอกับความต้องการของตลาดทำให้ราคาของมังคุดที่มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จากราคากก.ละ 12 บาท จากสวนในปี 2531 เป็น 60 บาทในปี 2537 ในขณะที่ผลผลิตที่ด้อยคุณภาพ (ผลขนาดเล็ก เปลือกแข็ง มีร่องรอยการทำลายของโรคและแมลง มีอาการเนื้อแก้วและยางไหลในผลมาก) จะมีราคาเพียงกก.ละ 6 บาท ในปี 2531 และราคา กก.ละ 12-15 บาท ในปี 2537 เท่านั้น และสถานการณ์การผลิตในปัจจุบัน ปริมาณผลผลิตมังคุดที่มีคุณภาพที่เกษตรกรผลิตได้น้อยกว่า 60% ของผลผลิตรวมทั้งหมด เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติเด่นของมังคุด ร่วมกับอัตราเพิ่มของผลผลิตที่มีคุณภาพมีน้อยกว่าความต้องการของตลาด และการแข่งขันในตลาดต่างประเทศยังมีน้อยกว่า ทำให้มังคุดมีอนาคตทางการตลาดที่สดใสในสายตาผู้ประกอบการส่งออกสินค้าเกษตร และพร้อมที่จะผลักดันเพื่อขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (กรมวิชาการเกษตร, 2540)

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพในการผลิตมังคุดได้สูง โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ 6,300 ไร่ ผลผลิตรวม 2,280 ตันต่อปี (สำนักงาน เกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2540) แต่เนื่องจากเกษตรกรมักประสบกับปัญหาการจัดการทางด้านการผลิต (พันธุ์ ศัตรูพืชและการป้องกัน กำจัด การให้น้ำ การให้ปุ๋ย และการเก็บเกี่ยว) ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงละเลยต่อการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ปัญหาด้านคุณภาพของผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตมังคุดที่ด้อยคุณภาพออกสู่ตลาด ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อปัญหาด้านราคาและการจำหน่าย การที่เกษตรกรจะสามารถจำหน่ายผลผลิตให้ได้ในราคาสูง และสามารถแข่งขันในระบบการตลาดได้นั้น เกษตรกรจะต้องเข้าใจถึงคุณภาพของมังคุดที่ตลาดต้องการเสียก่อน

อำเภอเมืองเป็นอำเภอที่มีการปลูกมังคุดเป็นอันดับ 3 ของจังหวัด เกษตรกรส่วนใหญ่มีโอกาสทางด้านการผลิต และการตลาดดีกว่าอำเภออื่นๆ เนื่องจากเกษตรกรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการผลิตและการตลาด ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว อีกทั้งอยู่ใกล้แหล่งรับซื้อผลผลิต การคมนาคมขนส่งสะดวก แต่จากสภาพการผลิตและการตลาดมังคุดในปัจจุบัน ผลผลิตมังคุดที่เกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตได้ ยังด้อยคุณภาพ และจำหน่ายได้ราคาถูก ดังนั้นการศึกษาด้านการผลิตและการตลาดมังคุดในอำเภอเมืองจึงเป็นเรื่องสำคัญ และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาระบบการผลิต และการตลาด เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิต และผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะการผลิต และการตลาดมังคุดของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิต และการตลาด มังคุดของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต การตลาด และปัญหาต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดใน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน นำไปประกอบในการวางแผนส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึง การผลิต และการตลาดมังคุด ของ เกษตรกรในอำเภอ เมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาจาก ตำบลกำแพงเขา ตำบลท่าจิว ตำบลไชยมนตรี ตำบล โพธิ์เสด็จ ตำบลนาเคียน และตำบลนาทรายเท่านั้น

นิยามศัพท์

1. เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ในพื้นที่ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งมี พื้นที่ปลูกตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป
2. สภาวะการผลิต หมายถึงสภาพการผลิตมังคุดของเกษตรกรในปัจจุบัน ได้แก่ พื้นที่ ปลูก ระยะปลูก ปริมาณการผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการด้านการผลิตผลผลิตต่อไร่และต้นทุน การผลิตของมังคุด
3. ปริมาณการผลิต หมายถึง จำนวนต้นต่อไร่ และผลผลิตรวมต่อฤดูกาล
4. การจัดการด้านการผลิต หมายถึง การดูแลรักษา การให้น้ำ ให้ปุ๋ย การกำจัดศัตรู พืชตั้งแต่ระยะก่อนการออกดอก ถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต
5. ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผลิตมังคุดในปีที่สำรวจ

6. สภาวะการตลาด หมายถึง การปฏิบัติการด้านการจำหน่ายมังคุดของเกษตรกรในปัจจุบัน ได้แก่ ลักษณะการซื้อขาย เหตุผลในการขาย ราคาที่เกษตรกรได้รับ การขนส่ง แหล่งข้อมูลข่าวสาร และผลตอบแทนสุทธิ

7. ผลตอบแทนสุทธิ หมายถึง รายได้ทั้งหมด หักลบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดจากการผลิตมังคุดในปีที่สำรวจต่อไร่

8. แหล่งข่าวสาร หมายถึง ที่มาของความรู้ทางด้านวิชาการ ข่าวสารการเกษตรทางการผลิตและการตลาดมังคุดของเกษตรกร